

Sygn. akt: III AUa 1827/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska (spr.)

SSA Lucyna Guderska

Protokolant: st.sekr.sądowy Kamila Tomasik

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2013 r. w Łodzi

sprawy **J. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek skargi wnioskodawczyni o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 października 2012 r., sygn. akt III AUa 310/12,

zmienia wyrok Sądu Apelacyjnego w ten sposób, że zmienia zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 20 grudnia 2011 roku oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i podejmuje wypłatę emerytury J. S. od 1 października 2011 roku oraz zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. na rzecz J. S. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt: III AUa 1827/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2011 r., sygn. akt: VI U 1301/11, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Płocku oddalił odwołanie J. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. z dnia 13 września 2011 r., znak: E/6/028005077, mocą której organ rentowy zawiesił ubezpieczonej wypłatę emerytury od 1 października 2011 r., wobec kontynuowania zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Rozstrzygnięcie to zostało poprzedzone ustaleniami, z których wynikało, że J. S., urodzona w dniu (...), ma przyznaną emeryturę wcześniejszą od 1 kwietnia 2009 r., na podstawie decyzji organu rentowego z dnia 21 kwietnia 2009 r. Świadczenie to zostało zawieszona z uwagi na osiąganie przez uprawnioną przychodu w kwocie przekraczającej 130 % przeciętnego wynagrodzenia. Wypłata emerytury została wznowiona od dnia 1 sierpnia 2009 r., ponieważ wnioskodawczyni osiągnęła powszechny wiek emerytalny (ukończyła 60 lat). Emerytura była przeliczana w związku ze zmianą stażu ubezpieczeniowego. Na wniosek ubezpieczonej z dnia 17 września 2010 r. organ rentowy przyznał jej prawo do emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego od 1 września 2010 r., tj. od miesiąca wniosku. Wobec tego, że przyznana emerytura powszechna była mniej korzystna, ZUS podjął wypłatę emerytury wcześniejszej, jako świadczenia korzystniejszego. Decyzją z dnia 13 września 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

z urzędu zawiesił wypłatę emerytury ubezpieczonej na podstawie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), gdyż uprawniona pozostawała od dnia 1 września 1999 r. nieprzerwanie w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę w Starostwie Powiatowym w P.. W tak ustalonym i niespornym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że odwołanie J. S., która zakwestionowała decyzję o wstrzymaniu wypłaty emerytury i domagała się podjęcia wypłaty od daty wstrzymania, nie jest uzasadnione i podlega oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy przytoczył art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dodany przez art. 6 pkt 2 oraz art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) i wywiódł, że z powyższych przepisów wynika obowiązek organu rentowego zawieszenia od 1 października 2011 r. emerytury osobom, które nie rozwiązały stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywały zatrudnienie w dniu nabycia prawa do emerytury. Odnosząc się do zarzutu skarżącej o naruszeniu konstytucyjnej zasady ochrony praw słusznie nabytych, Sąd Okręgowy wywiódł, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do naruszenia przytoczonej wyżej konstytucyjnej zasady. Decyzja ZUS nie pozbawiła bowiem ubezpieczonej prawa do emerytury, a jedynie zawiesiła jego wypłatę. Nie ingeruje ona w samo prawo do świadczenia, lecz zawiesza jego realizację do momentu spełnienia przez skarżącą dodatkowej przesłanki, którą jest rozwiązanie stosunku pracy. Kształtowanie tych przesłanek należy zaś do uprawnień ustawodawcy.

Powyzsze rozstrzygnięcie zaskarżyła w całości, w drodze apelacji, odwołująca się. Zarzuciła ona wyrokowi, iż narusza on zasady demokratycznego państwa prawnego, w tym zasadę ochrony praw słusznie nabytych oraz zasadę zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa. Apelująca podważyła zasadność zastosowania wobec niej art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w sytuacji, gdy nabyła ona i zrealizowała swoje prawo do emerytury w reżimie prawnym, który nie wymagał rozwiązania stosunku pracy do realizacji tego prawa.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych prawomocnym wyrokiem z dnia 24 października 2012 r., sygn. akt: III AUa 310/12, oddalił apelację J. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 20 grudnia 2011 r., sygn. akt: VI U 1301/11. Podzielając w całości ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną dokonaną przez Sąd Okręgowy, Sąd Apelacyjny uznał, że ogół argumentów zawartych w apelacji nie pozwala podważyć zaskarżonego wyroku, gdyż poprzedzająca go decyzja organu rentowego jest prawidłowa i odpowiada w pełni obowiązującemu prawu. Zgodnie bowiem z art. 103a cytowanej uprzednio ustawy o emeryturach i rentach z FUS, prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przytoczony przepis został dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. . z 2010 r. Nr 257, poz. 1726) z dniem 1 stycznia 2011 r. i ma zastosowanie w stosunku do ubezpieczonej. W rozpatrywanej sprawie nie można mówić o naruszeniu podnoszonej w apelacji zasady ochrony praw nabytych ani innych konstytucyjnych zasad, w tym zasady demokratycznego państwa prawnego, związanej z nią zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz wynikającego z niej szeregu zasad szczegółowych, do której należy zasada niedziałania prawa wstecz. Co do art. 103a ustawy emerytalnej, to nie dotyczy on zasad nabywania prawa do świadczeń. Nie narusza on zatem praw nabytych, jak chce tego skarżąca. Przepis reguluje kwestię łączenia świadczenia i zarobku, odnosi się do reguł wypłaty emerytury, a więc bieżącego okresu. Określa on sposób realizowania prawa poprzez wprowadzenie unormowanego nim ograniczenia. Uprawniony do emerytury może w każdej chwili spełnić warunek z tego przepisu i tym samym doprowadzić do kontynuowania pobierania świadczenia emerytalnego, o czym skarżąca została pouczona w treści zaskarżonej decyzji. Za takim rozumieniem komentowanego przepisu przemawia także systematyka ustawy, a mianowicie umiejscowienie przepisu w rozdziale dotyczącym zawieszania i zmniejszania świadczeń, a nie w części dotyczącej powstania prawa. W konsekwencji bezzasadnym jest powoływanie się przez wnioskodawczynię na naruszenie praw nabytych, gdyż nie została ona pozbawiona prawa do emerytury, które to świadczenie zostało jedynie zawieszone na czas kontynuowania stosunku

pracy. Na uwadze mieć należy stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 3 marca 2011 r., sygn. akt: II UK 299/10, opubl. LEX nr 817535, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że ingerencja państwa w takim zakresie nie polega na zniesieniu nabytego prawa, ale na wprowadzeniu dodatkowych warunków jego realizacji. Chociaż wyrok ten wydany był na gruncie poprzedniego stanu prawnego, to jednak wskazane stanowisko zachowało swoją ważność również na gruncie obowiązujących przepisów. Odnosiło się ono bowiem do art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, obowiązującego w okresie od dnia 1 lipca 2000 r. do dnia 7 stycznia 2009 r., który nie różnił się w swej treści od aktualnie obowiązującego art. 103a tej ustawy. Dodatkowo, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04 (OTK – A 2006 nr 2, poz. 15) ocenił konstytucyjność wspomnianego wyżej art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2000 r. do dnia 7 stycznia 2009 r. Ocenę tę należy uznać za aktualną w odniesieniu do rozpatrywanego art. 103a ustawy emerytalnej, który odpowiada treścią art. 103 ust. 2a. Trybunał Konstytucyjny we wskazanym wyroku uznał, że art. 103 ust. 2a jest zgodny z Konstytucją, w tym nie narusza zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasady niedziałania prawa wstecz, zasady ochrony praw nabytych, czy obowiązku wprowadzania zmian do systemu prawnego z zachowaniem odpowiedniego *vacatio legis*.

W dniu 7 grudnia 2012 r. J. S. wniosła skargę o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 października 2012 r., sygn. akt: III AUa 310/12, powołując jako podstawę prawną art. 401¹ k.p.c., a nadto wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., ogłoszony w Dz. U. z dnia 22 listopada 2013 r., poz. 1285. Skarżąca wniosła o wznowienie postępowania w sprawie zawieszony emerytury, a co za tym idzie, o przywrócenie wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. oraz o zasądzenie od pozwanego Zakładu na jej rzecz kosztów procesowych według norm przepisanych.

Pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. domagał się oddalenia skargi o wznowienie postępowania.

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 20 czerwca 2013 r., sygn. akt: III AUa 1827/13, w następstwie uwzględnienia skargi o wznowienie postępowania, zmienił wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 października 2012 r., wydany w sprawie III AUa 310/12, w ten sposób, że zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 20 grudnia 2011 r. oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i podjął wypłatę emerytury J. S. od dnia 1 października 2011 r. oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. na rzecz J. S. kwotę 30 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny uznał, iż apelacja jest uzasadniona i prowadzi do zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia odwołania. Istotnie, ustawodawca od 1 stycznia 1999 r. zmieniał zasady realizacji prawa do emerytury, gdyż nie był do końca zdecydowany, jaka powinna być treść ryzyka emerytalnego. Teoretycznie istnieją dwie możliwości ustalenia treści ryzyka emerytalnego: albo treścią ryzyka jest osiągnięcie określonego przez ustawę wieku emerytalnego, czyli zdarzenia prawnego uzasadniającego realizację prawa do emerytury, niezależnie od dalszego zatrudnienia, albo jest to prawo, do zrealizowania którego konieczne jest odejście z rynku pracy po osiągnięciu określonego wieku emerytalnego.

I tak, od 1 stycznia 1999 r., tj. od wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) do 30 czerwca 2000 r., do realizacji nabytego prawa do emerytury wystarczyło osiągnięcie wieku emerytalnego. Od 1 lipca 2000 r. do 7 stycznia 2009 r. treścią ryzyka było zaprzestanie pracy, a od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. ponownie do realizacji prawa wystarczyło osiągnięcie wieku emerytalnego.

Od 1 stycznia 2011 r. stan prawny uległ ponownej zmianie. Do powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach został dodany - przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. nr 257, poz. 1726) - art. 103a, który stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Zgodnie z art. 28 powołanej wyżej ustawy z

dnia 16 grudnia 2010 r., do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, tj. przed 1 stycznia 2011 r., przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS stosuje się poczynając od 1 października 2011 r.

Organ rentowy, który wydał będącą w sporze decyzję o wstrzymaniu wypłaty emerytury od 1 października 2011 r., zastosował wobec skarżącej obowiązujący wówczas przepis art. 103a ustawy emerytalnej, którym był związany. Organ rentowy nie jest uprawniony do badania zgodności przepisów prawa z Konstytucją. Sąd Okręgowy w rozpoznawanej sprawie uznał, że zaskarżona decyzja odpowiada prawu.

Po wydaniu zaskarżonego wyroku stan prawny uległ istotnej zmianie, gdyż w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r., w sprawie K 2/12 (Dz. U. 2012/1285), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że **art. 28** ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z **art. 103a** ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., **w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej**. Z dniem 22 listopada 2012 r., tj. z dniem publikacji tego wyroku w Dzienniku Ustaw, art. 103a w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2010.257.1726) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, został wobec osób, które nabyły prawo do emerytury w reżimie prawnym niewymagającym rozwiązania stosunku pracy, uznany za niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji RP. Wyrok ten ma zastosowanie do skarżącej, tj. wyłącza możliwość zastosowania wobec niej art. 103a ustawy emerytalnej, gdyż nabyła ona prawo do emerytury wcześniej niż od 1 kwietnia 2009 r. Skarżąca mieści się więc w kategorii podmiotów, które nabyły i zrealizowały prawo do emerytury po 8 stycznia 2009 r. a przed 31 grudnia 2010 r., tj. w okresie, gdy prawo nie wymagało rozwiązania stosunku pracy do realizacji prawa do emerytury, czyli do wypłaty tego świadczenia. Nie ma zatem podstaw prawnych do zastosowania wobec skarżącej art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jako przepisu - wobec skarżącej niezgodnego z art. 2 Konstytucji - co skutkuje koniecznością podjęcia wypłaty zawieszony emerytury od dnia jej wstrzymania, tj. od 1 października 2011 r.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny w Łodzi, wobec naruszenia prawa materialnego, zmienił zaskarżony wyrok i orzekł co do istoty sprawy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 412 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.